

GEBELİKTE SAĞLIK VE BAKIM

EDİTÖR

Prof. Dr. Gülten KAPTAN

© Copyright 2020

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-625-7106-92-4

Kitap Adı

Gebelikte Sağlık ve Bakım

Editör

Gülten KAPTAN

Yayın Koordinatörü

Yasin Dilmen

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

47518

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

Bisac Code

HEA041000

DOI

10.37609/akya.1054

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Sağlıklı nesillerin yetişmesi sağlıklı toplum açısından yadsınamaz önemlidir. Bu nedenle kadın sağlığı hizmetlerinde çağdaş yaklaşım sağlığın korunması ile yakından ilgilidir.

Kadın sağlığı biyolojik, sosyal ve siyasal süreçlerden etkilenmektedir. Sağlıklı çocukların dünyaya gelmesinde annelerin tüm bu süreçlerde bakım ve tedavi yönünden desteklenmesi gerekmektedir. Editörlüğünü Beykoz Üniversitesi Meslek Yüksekokulu Müdürü Prof. Dr. Gülten Kaptan'ın yaptığı "GEBELİKTE SAĞLIK VE BAKIM" adlı kitabın sağlık programları öğrencilerine, anne adaylarına ve kadın sağlığına ışık tutacağına inanıyor, emeği geçen tüm öğretim üyeleri ve editörüne başarılar diliyorum.

Ruhi Engin Özmen
Beykoz Üniversitesi
Mütevelli Heyet Başkanı

ÖNSÖZ

Okumanın önemi, bilgi ve beceriyi gelecek nesillere aktarmanın önemi tartışılmaz. Bu bağlamda üniversite olarak her konuda gençlere kaynak kitap sağlamayı önemsiyoruz. Editörlüğünü Beykoz Üniversitesi Meslek Yüksekokulu Müdürü Prof. Dr. Gülten Kaptan'ın yaptığı "GEBELİKTE SAĞLIK VE BAKIM" adlı kitabın hemşirelik ve tüm sağlık programları öğrencileri ile sağlık çalışanları, anne adayları ve gebeler ile gebelikte öz bakım konusunda ve kaliteli bir gebelik sürdürülmesinde yardımcı olacağına inanıyorum.

Kitaba bilgi ve deneyimlerini paylaşarak katkı vermiş olan tüm öğretim üyesi değerli arkadaşlarıma teşekkür ediyor, başarılar diliyorum.

Sevgilerimle

Prof. Dr. Mehmet Durman

Beykoz Üniversitesi

Rektör

EDİTÖRÜN ÖNSÖZÜ

Anne, fetus ve yenidoğanın sağlığının korunması, geliştirilmesi ve yükseltilmesi sağlıklı bireylerin topluma kazandırılmasında çok önemli rol oynar.

Perinatal süreç içerisinde risk faktörlerini tanıyabilmek ve sistemik hastalıkların eşlik ettiği gebelikleri yönetebilmek için başta hemşireler, ebeler ve sağlık personelinin bilgi sahibi olmaları ve bilgiyi beceriye aktarmaları yadsınamaz bir gerçektir. “GEBELİKTE SAĞLIK VE BAKIM” adlı kitabın amacı genel bilgi kazandırmak olup, yüksek riskli/sağlıklı gebeliklere kaliteli sağlık bakım hizmeti sunulmasının yanı sıra gebeyi bütüncül görüş kavramı doğrultusunda ele alabilmek ve hastalıkların eşlik ettiği gebelerin yaşam kalitesini en üst düzeyde tutacak şekilde süreci sürdürmelerine yardım etmektir.

Kitapta deneyimlerini kullanarak yılların bilgi ve becerisini bilimsel kapsamıyla aktaran tüm değerli hocalarıma, kitabın tasarımına ve düzenlenmesine deneyimleriyle katkıda bulunan değerli Öğretim Elemanımız Öğretim Görevlisi Akif Kemal Karatepe’ye teşekkür ediyorum.

Saygılarımla

Prof. Dr. Gülten KAPTAN

Beykoz Üniversitesi

Meslek Yüksekokulu Müdürü

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1

Gebelikte Görülen Fiziksel / Fizyolojik Değişiklikler..... 1
Prof. Dr. Nevin Hotun ŞAHİN

BÖLÜM 2

Genetik Hastalıklar ve Prenatal Tanı Yöntemleri..... 13
Öğr. Gör. Kübra KELLEÇİ

BÖLÜM 3

Gebelik ve Kardiyovasküler Sistem Hastalıkları..... 33
Prof. Dr. Nuray ENÇ
Cansu POLAT DÜNYA

BÖLÜM 4

Gebelikte Kronik Hastalıklarda Bakım 59
Prof. Dr. Gülten KAPTAN

BÖLÜM 5

Gebelik ve Romatizmal Hastalıklar 83
Dr. Öğr. Üyesi Ümit YALÇIN

BÖLÜM 6

Gebelik ve Diyabet 91
Uz. Dr. Savaş KARATAŞ

BÖLÜM 7

Gebelikte Bulantı, Kusma ve Beslenme Bozukluklarına Yaklaşım 99
Dr. Öğr. Üyesi Tuğba GÜRBÜZ

BÖLÜM 8

Gebelikte Bakım 107
Öğr. Gör. Nurdan GÜRKAN

BÖLÜM 9

Gebelik Döneminde Postür ve Pilates 127
Öğr. Gör. Ayşe Banu BİRLİK

BÖLÜM 10

Genetik, Doğum Öncesi Gelişim ve Doğum 133

Öğr. Gör. Elife ÇETE

BÖLÜM 11

Gebelik Döneminde Sağlıklı Cinsel Yaşamın Yolları 147

Dr. Öğr. Üyesi Tuğba GÜRBÜZ

KAYNAKLAR 153

YAZARLAR LİSTESİ

Prof. Dr. Nevin Hotun ŞAHİN

İstanbul Üniversitesi, Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi, Kadın Sağlığı Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

Öğr. Gör. Kübra KELLEÇİ

Beykoz Üniversitesi, MYO

Dr. Cansu POLAT DÜNYA

İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa, Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi

Prof. Dr. Nuray ENÇ

İstanbul Üniversitesi İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı

Prof. Dr. Gülten KAPTAN

Beykoz Üniversitesi, MYO

Dr. Öğr. Üyesi Ümit YALÇIN

Beykoz Üniversitesi, MYO

Uz. Dr. Savaş KARATAŞ

İstanbul Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Dr. Öğr. Üyesi Tuğba GÜRBÜZ

Medistate Kavacık Hastanesi, Kadın Hastalıkları

Öğr. Gör. Nurdan GÜRKAN

Beykoz Üniversitesi, MYO

Öğr. Gör. Ayşe Banu BİRLİK

Beykoz Üniversitesi, MYO

Öğr. Gör. Elife ÇETE

Beykoz Üniversitesi, MYO

Dr. Öğr. Üyesi Tuğba GÜRBÜZ

Medistate Kavacık Hastanesi, Kadın Hastalıkları

KAYNAKLAR

- A Doria, A. Tincani and M. Lockshin. Challenges of lupus pregnancies. *J Rheumatology* 2008 47 (Supplement 3): iii9-12.
- A. Brucata. Prevention of congenital heart block in children of SSA- positive mothers. *Rheumatology (Oxford)* 2008; 47, supp 3 iii 35-7
- Akbayrak T., Kaya S. (Şubat 2008) Hacettepe Üniversitesi-Sağlık Bilimleri Fakültesi, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Bölümü; Gebelik ve Egzersiz Rehberi.
- Altunyurt, S. (2002). Koryon Villus Örneklemesi, Amniosentez veKordosentez. *Journal of Clinical Obstetrics & Gynecology*, 12(4), 303-305.
- Amnion Kesesi*. (2020, Şubat 24). Amnion Kesesi: <https://www.bulenttiras.com/amnion-kesesi> adresinden alındı
- Andreoli L, Fredi M, Nalli C, et al. Pregnancy implications for systemic lupus erythematosus and the antiphospholipid syndrome. *J Autoimmun* 2012;38:J197-J208.
- Arısan, K. (1997). *Prppedötik Kadın-Doğum*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi.
- Armstrong, E.M., Bellone, J.M., Hornsby, L.B., Treadway, S., & Phillippe, H.M. (2014). Pregnancy-related venous thromboembolism. *Journal of pharmacy practice*, 27(3): 243-252.
- Atakan , M. (2012). Göbek Kordonu ve Kök Hücre Özellikleri,. N. Çiçek , C. Akyürek, Ç. Çelik, & A. Haberal içinde, *Kadın Hastalıkları ve Doğum Bilgisi* (s. 151-156). İstanbul: Atlas .
- Azie, N., & Vincent, J. (2012). Rare diseases: the bane of modern society and the quest for cures. *Clinical Pharmacology & Therapeutics*, 92(2), 135-139.
- Baby Stages By Week Baby Stages In Womb*. (2020, Şubat 19). Shutterstock: https://m4d3l-network.com/wear_rm.php adresinden alındı
- Baird PA, Anderson TW, Newcombe HB, Lowry RB. Genetic disorders in children and young adults: a population study. *Am J Hum Genet* 1988;42:677e93.
- Barbhaiya M, Bermas BL. Evaluation and management of systemic lupus erythematosus and rheumatoid arthritis during pregnancy. *Clin Immunol* 2013;149:225-235
- Beji NK, Özkan SA (2016). Bölüm 9. Gebelikte Görülen Fiziksel /Psikolojik Değişiklikler. N.K.Beji (Ed.), *Hemşire ve Ebelere Yönelik Kadın Sağlığı Ve Hastalıkları* (s. 285-296). Genişletilmiş 2. Baskı. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi
- Bertsias G, Loannidis JPA, Boletis J, et al. EULAR recommendations for the management of systemic lupus erythematosus. Report of a Task Force of the EULAR Standing Committee for International Clinical Studies Including Therapeutics. *Ann Rheum Dis* 2008;67:195-205.
- Black FO. Maternal susceptibility to nausea and vomiting of pregnancy: Is the vestibular system involved? *Am J Obstet Gynecol* 2002,186(5): 204-9.
- Bolin M, Akerud H, Cnattingius S, Stephansson O, Wikstrom AK. Hyperemesis gravidarum and risks of placental dysfunction disorders: a population-based cohort study. *BJOG* 2013, 120(5): 541-47.

- Bullock-Saxton, JE. (1991). Changes in posture associated with pregnancy and the early postnatal period measured in standing. *Physiotherapy theory and practice* 7: 103-19.
- Bustos M, Venkataramanana R, Caritis S. Nausea and vomiting of pregnancy - What's new? *Auton Neurosci* 2017, 202: 62-72.
- Buyon JP, Hiebert R, Copel J, Craft J, Friedman D, Katholi M, Lee LA, Provost TT, Reichlin M, Rider L, Rupel A, Saleeb S, Weston WL, Skovron ML. Autoimmune-associated congenital heart block: demographics, mortality, morbidity and recurrence rates obtained from a national neonatal lupus registry. *J Am Coll Cardiol*.1998;31:1658-66
- Büyükkurt S, Demir SC, Özgünen FT, Evrüke İC, Kadayıfçı O, Güzel AB. Gebelikte Bulantı-Kusma Yakınması Olan Hastanın Değerlendirilmesi ve Tedavi Seçenekleri. *Türkiye Klinikleri J Gynecol Obst* 2008, 18(2): 106-11.
- Carlson, L. M., & Vora, N. L. (2017). Prenatal diagnosis: Screening and diagnostic tools. *Obstetrics and Gynecology Clinics*, 44(2), 245-256.
- Chakravarty EF. Vascular complications of systemic sclerosis during pregnancy. *Int J Rheumatol* 2010;pii:287248.
- Chapman L, Durham RF. Maternal-Newborn Nursing The Critical Components Of Nursing Care Chapter 5, Psycho-Social-Cultural Aspects Of The Antepartum Period F. A. Davis Company Philadelphia, 2010, p. 67-88.
- Chapman L, Durham RF. Maternal-Newborn Nursing The Critical Components Of Nursing Care Chapter 6, Antepartal Tests. F. A. Davis Company Philadelphia, 2010, p. 89-98.
- Choi, M., Scholl, U. I., Ji, W., Liu, T., Tikhonova, I. R., Zumbo, P., ... & Nelson-Williams, C. (2009). Genetic diagnosis by whole exome capture and massively parallel DNA sequencing. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 106(45), 19096-19101.
- Christianson A, Modell B. Medical genetics in developing countries. *Ann Rev Genomics Hum Genet* 2004;5:219e65.
- Ciencia-para-llevar-csic*. (2020, Şubat 23). *Ciencia-para-llevar-csic*: <https://blogs.20minutos.es/ciencia-para-llevar-csic/2015/04/17/por-que-hay-mas-hombres-daltonicos-y-con-hemofilia-que-mujeres/> adresinden alındı
- Civil B, Yıldız H. Erkek öğrencilerin cinsel deneyimleri ve toplumdaki cinsel tabulara yönelik görüşleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*. 2010;3(2):5864
- Clowse ME, Magder L, Petri M. Cyclophosphamide for lupus during pregnancy. *Lupus*.2005;14:593-7.
- Collins, S. L., & Impey, L. (2012). Prenatal diagnosis: types and techniques. *Early human development*, 88(1), 3-8.
- Coşkun, A., Kızılkaya Beji, N., Hotun Şahin, N., Yeşiltepe Oskay, Ü., Rathsfisch, G., Aslan, E., Güngör, İ., Demirci, H., Dikencik, B., & Reis N. (2013). Preeklampsi. İçinde Coşkun A, editör. *Hemşire ve Ebeler için Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Öğrenim Rehberi*. Nobel tıp Kitabevleri, ss.138-149.
- Cunningham EG, Leveno KJ, Bloom SL, Hauth JC, Rouse DJ, Spong CY. Williams Obstetrik Maternal Fizyoloji, New York, McGraw-Hill, 2010, p.107-135.
- Davidson MC, London ML, Ladewig PW. Olds' Maternal-Newborn Nursing and Women's Health Across the Lifespan, 9th Ed. Prentice Hall, 2011, p.315-319.
- Davis DC. The discomforts of pregnancy. *J Obstet Gynecol Neonatal Nurs*. 1996;25(1):73-81

- De Carolis S, Salvi S, Botta A, et al. The impact of primary Sjogren's syndrome on pregnancy outcome: Our series and review of literature. *Autoimmunity Reviews* 2014;13:103-107.
- de Man YA, Bakker-Jonges LE, Goorbergh CM, et al. Women with rheumatoid arthritis negative for anticyclic citrullinated peptide and rheumatoid factor are more likely to improve during pregnancy, whereas in auto antibody-positive women auto antibody levels are not influenced by pregnancy. *Ann Rheum Dis* 2010;69(2):420-423.
- Dinç H, Yılmaz T ve Günaydın S. (2014). Gebe Eğitimi. HSP.
- Doğan, Ö., & Şengül Acar, E. (2017). Büyüme ve Gelişme. N. E. Baysal Metin içinde, *Doğum Öncesinden Ergenliğe Çocuk Gelişimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Dokuzuncu Haftada Hamilelik*. (2020, Şubat 23). Jinekoloji ve Gebelik: <http://www.jinekolojivegebelik.com/2011/12/9-haftalik-gebelik-hamilelik-goruntusu.html> adresinden alındı
- Dong, Z., Zhang, J., Hu, P., Chen, H., Xu, J., Tian, Q., ... & Li, Y. (2016). Low-pass whole-genome sequencing in clinical cytogenetics: a validated approach. *Genetics in Medicine*, 18(9), 940-948.
- Doria A, Iaccarino L, Arienti S, Ghirardello A, Zampieri S, Rampudda ME, Cutolo M, Tincani A, Todesco S. Th2 immune deviation induced by pregnancy: the two faces of autoimmune rheumatic diseases. *Reprod Toxicol*. 2006;22:234-41.
- Döllenme Nedir?* (2020, Şubat 23). Gebe.com: <http://www.gebe.com/dollenme-nedir> adresinden alındı
- Eaves, L. J., Eysenck, H. J., & Martin, N. G. (1989). *Genes, Culture and Personality*. London: Academic Press.
- Ege E, Eryılmaz G. Erken gebelik dönemi bulantı kusması olan gebelerin günlük yaşam aktivitelerinin etkilenme durumunun incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 2000; 3(1): 1-9.
- El-Deeb, M., El-Menyar, A., Gehani, A., & Sulaiman, K. (2011). Acute coronary syndrome in pregnant women. *Expert review of cardiovascular therapy*, 9(4): 505-515.
- Engin Üstün , Y. (2017). Yaşamın Başlangıcı ve Doğum Öncesi Gelişim. A. Kaya içinde, *Eğitim Psikolojisi* (s. 32-38). Ankara: Pegem Akademi.
- Er-Sabancıoğlu, M. (2018). Genetik, Çevre ve Gelişim. F. Turan, & A. İ. Yükselen içinde, *Çocuk Gelişimi 1, Bebeklik Döneminde Gelişim* (s. 80-100). Ankara: Hedef Yayıncılık.
- Fejzo MS, Ingles SA, Wilson M, Wang W, Gibbon KM, Romero R, Goodwin TM. High prevalence of severe nausea and vomiting of pregnancy and hyperemesis gravidarum among relatives of affected individuals. *Eur J Obstet Gynecol Reprod Biol* 2008, 141(1):13-7.
- Folk, D.M. (2018). Hypertensive Disorders of Pregnancy: Overview and Current Recommendations. *J Midwifery Womens Health*. 15:1-13.
- Foux R. Sex education in pregnancy: does it exist? A literature review. *Sex Relation Ther*. 2008;23(3):271-77.
- Frank R. Witter. Management of the High-Risk Lupus Pregnant Patient. *Rheum Dis Clin North Am* 2007; 33: 253-265
- Furneaux EC, Langley-Evans AJ, Langley-Evans SC. Nausea and vomiting of pregnancy: endocrine basis and contribution to pregnancy outcome. *Obstet Gynecol Surv* 2001, 56(12): 775-82.

- Gayed M, Gordon C. Pregnancy and rheumatic diseases. *Rheumatology (Oxford)*. 2007;46:1634-40.
- Gibbs RS, Karlan BY, Haney AF, Nygaard I. Danforth's obstetrik ve jinekoloji, Çeviren: Ayhan A. Onuncu baskı, Ankara, Güneş Tıp Kitabevleri, 2010, 1-758.
- Goodwin TM, Hershman JM. Hyperthyroidism due to inappropriate production of human chorionic gonadotropin. *Clin Obstet Gynecol* 1997, 40(1): 32-44.
- Goodwin TM. Human chorionic gonadotrophin and Hyperemesis gravidarum. In : Koren G, Bishai R.(EDS) Nausea and vomiting during pregnancy. Transcontinental Inc.:2000. p.15-22.
- Gordon C. Pregnancy and autoimmune diseases. *Best Practice and Research Clinical Rheumatology* 2004;18(4):359-379.
- Gray, G., & Nelson-Piercy, C. (2012). Thromboembolic disorders in obstetrics. *Best practice & research Clinical obstetrics & gynaecology*, 26(1):53-64.
- Gürkan ÖC. Gebelik döneminde cinsellik nasıl etkileniyor?. *Androloji Bülteni*. 2007;28:80-85
- Heitmann K, Nordeng H, Havnen GC, Solheimsnes A, Holst L. The burden of nausea and vomiting during pregnancy: severe impacts on quality of life, daily life functioning and willingness to become pregnant again-results from a crosssectional study. *BMC Pregnancy Childbirth* 2017, 17(1): 75.
- Herman. DR, Taylor. BM ve Adams E. (2014). Life course perspective: evidence for the role of nutrition. *Matern Child Health*.
<http://www.milliyet.com.tr/pembenar/ileri-yas-hamileliginde-kronik-hastaliklar-artiyor-1854505>
https://mavendoctors.io/women/health-conditions/pregnancy-and-chronic-illness-what-i-learned-xYd1d2JFtk6b07_BmhGnCW
<https://www.betterhealth.vic.gov.au/health/HealthyLiving/pregnancy-care-choices>
https://www.google.com/search?q=pregnancy+health+care&rlz=1C1GCEU_trTR820TR820&oq=pregnancy+health+care&aqs=chrome..69i57j0l7.9044j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8
<https://www.healthline.com/health/pregnancy-care>
<https://www.marchofdimes.org/complications/chronic-health-conditions-and-pregnancy.aspx>
<https://www.mayoclinic.org/healthy-lifestyle/pregnancy-week-by-week/in-depth/prenatal-care>
<https://www.necatiozcimen.com/gebelik.html>. (2020, Şubat 19). Necati Özçimen: <https://www.necatiozcimen.com> adresinden alındı
<https://www.nichd.nih.gov/health/topics/preconceptioncare/conditioninfo/health-problems>
<https://www.pregnancybirthbaby.org.au/preventing-chronic-illness-in-you-and-your-baby>
<https://www.womenshealth.gov/a-z-topics/pregnancy-and-medicines> adresinden erişilmiştir.
<https://www.womenshealth.gov/pregnancy> adresinden erişilmiştir.
- Issue 1, Pregnancy with Chronic Illness, Lynda A. Tyer-Viola, Correspondence information about the author Lynda A. Tyer-Viola Email the author Lynda A. Tyer-Viola, Ruth Palan Lopez, PlumX Metrics, January–February, 2014 Volume 43, Pages 25–37.

- İsbir GG. Roy Adaptasyon Modeline Dayalı Danışmanlığın Gebelikte Bulantı Kusmaya Etkisi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı. Doktora Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi 2011.
- Karataş T. Gebelikte Bulantı Kusma Sorunu Yaşama Durumu ile Sosyal Destek Arasındaki İlişki. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi 2010.
- Kattah, A.G., & Garovic, V.D. (2013). The management of hypertension in pregnancy. *Advances in chronic kidney disease*, 20(3):229-239.
- Katz VL. Prenatal Bakım, Çeviren: Ünsal MA. Gibbs RS, Karlan BY, Haney AF, Nygaard I. Çeviri Editörü: Ayhan A. Çeviri Editörü Yardımcıları: Taşkiran Ç, Dursun P. Danforth's obstetrik ve jinekoloji, Kaçınıcı baskı, Ankara, Güneş Tıp Kitabevleri, 2010, 1-21
- Kızılkaya Beji, N., & Yılmaz, T. (2016). *Kronik Sağlık Sorunları ve Gebelik: Kalp Hastalıkları ve Gebelik* İçinde Kızılkaya Beji N, editör. *Kadın Sağlığı ve Hastalıkları*. 2. Baskı. Nobel Tıp Kitabevleri, ss.539-544.
- Klossner JN, Hatfield NT, Introductory Maternity & Pediatric Nursing III. Unit Chapter 6 Maternal Adaptation During Pregnancy, 2nd Ed. Wolters Kluwer Health | Lippincott Williams & Wilkins, Philadelphia, 2010, p. 117-134.
- Knotts, R.J., & Garan, H.(2014). Cardiac arrhythmias in pregnancy. *Semin Perinatol*.38(5):285-8.
- Koch K, Creasy G, Dwyer A. Gastric dysrhythmias and nausea of pregnancy. *Dig Dis Sci*:1990;35:8-14
- Koch K, Kenneth L, Christine L. Nausea and vomiting during pregnancy. *Gastroenterol. Clin.N. Am*.2003;32:201-4.
- Koren G, Boskovic R, Hard M, Maltepe C, Navioz Y, Einarson A. Motherisk PUQE (pregnancy-unique quantification of emesis and nausea) scoring system for nausea and vomiting of pregnancy. *Am J Obstet Gynecol* 2002, 186(5): 228- 31. 41
- Kronik Hastalıklarda Güncel Yaklaşımlar, Prof. Dr. H. Erdal Akalın, FACP, FRCP, FIDSA Hacettepe Üniversitesi Emekli Öğretim Üyesi www.saglikpolitikaları.org.
- Kronik Hastalıklarda Üreme Sağlığı Reproductive Health in Chronic Illness Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, Journal of Hacettepe University Faculty of Nursing Kronik Hastalığı Olan Kadınların Üreme Sağlığı Davranışlarının İncelenmesi Examining the Reproductive Health Behaviors of Women with Chronic Disease (Araştırma) Mesude Duman, Sermin Timur Taşhan, Emine Kaplan Serin
- Kuo SH, Wang RH, Tseng HC, Jian SY, Chou FH. A comparison of different severities of nausea and vomiting during pregnancy relative to stress, social support and maternal adaptation. *J Midwifery Womens Health* 2007, 52(1): e1-7.
- Kuo SH, Wang RH, Tseng HC, Jian SY, Chou FH. A comparison of different severities of nausea and vomiting during pregnancy relative to stress, social support, and maternal adaptation. *J Midwifery Womens Health*. 2007; 52: 1- 7.
- Lacroix R, Eason E, Melzack R. Nausea and vomiting during pregnancy: a prospective study of its frequency, intensity, and patterns of change. *Am J Obstet Gynecol* 2000, 182(4): 931-7.
- Lagan BM, Sinclair M ve George Kernohan W. (2010). Internet use in pregnancy informs women's decision making: a web-based survey. *Birth*.
- Lain KY, Catalano PM: Metabolic changes in pregnancy. *Clin Obstet Gynecol* 2007; 4:938-948. doi: 10.1097/GRF.0b013e31815a5494

- Lamody A. Hyperemesis gravidarum and the role of the infusion nurse. *J Infus Nurs* 2006, (29)2: 89-100.
- Lane CA. Nausea and vomiting of pregnancy: a tailored approach to treatment. *Clin Obstet Gynecol.* 2007; 50: 100- 11.
- Lau, E.S. & Scott, N.S. (2018). Valvular Heart Disease and Pregnancy. *Curr Treat Options Cardio Med*, 20(6):46.
- Lederman R, Weis K. Psychosocial Adaptation in Pregnancy Chapter 1, Psychosocial Adaptation in Pregnancy: Seven Dimensions of Maternal Role, 3th Ed. Springer Publishing 2009, p.1-32
- Lee NM, Saha S. Nausea and vomiting of pregnancy. *Gastroenterol Clin North Am* 2011, 40(2): 309-34.
- Levini MG, Esser D. Total parenteral nutrition for the treatment of severe hyperemesis gravidarum: maternal nutritional effects and fetal outcome. *Obstet Gynecol* 1988; 72:102.
- Li L, Li L, Zhou X, Xiao S, Gu H, Zhang G. Helicobacter pylori Infection Is Associated with an Increased Risk of Hyperemesis Gravidarum: A MetaAnalysis. *Gastroenterol Res Pract* 2015: 278905
- Liekens,B.,(1997). The Pilates Studio Teacher Training Manual. Part I Basic/Intermediate. The Pilates Studio, New York, NY.
- Louik C, Hernandez-Diaz S, Werler MM, Mitchell AA. Nausea and vomiting in pregnancy: maternal characteristics and risk factors. *Paediatr Perinat Epidemiol.* 2006 Jul; 20: 270- 8.
- MacIntyre, C., Iwuala, C., & Parkash, R. (2018). Cardiac Arrhythmias and Pregnancy. *Current treatment options in cardiovascular medicine*, 20(8): 63.
- Mackie FL, Hemming K, Allen S, et al. The accuracy of cell-free fetal DNA-based non-invasive prenatal testing in singleton pregnancies: a systematic review and bivariate meta-analysis. *BJOG.* 2016;124(1):32-46.
- Malaty HM. Epidemiology of Helicobacter pylori infection. *Best Pract Res Clin Gastroenterol* 2007, 21(2): 205-14.
- Maly BJ. (1980). Rehabilitation principles in the care of gynecologic and obstetric patients. *Arch Physical Medicine Rehabilations.* 61: 78-81.
- Mariana Shedden, M.S. and Len Kravitz. (2007). Pilates A Corrective System of Exercise. *ACSM's health & Fitness Journal.* VOL. 11/ NO. 5 p.7 .
- Markl GE, Strunz-Lehner C, Egen-Lappe V, Lack N, Hasford J. The association of psychosocial factors with nausea and vomiting during pregnancy. *J Psychosom Obstet Gynaecol* 2008, 29(1):17-22
- McAnulty, J.H., Broberg, C.S., & Metcalfe, J. (2014). *Kalp Hastalığı ve Gebelik*. İçinde Fuster V, Walsh RA, Harrington RA, editörler. Kozan Ö, Çeviri editörü. *Hurt's The Heart* (Türkçe). Güneş Tıp Kitabevleri. ss. 2146-2158.
- McLean, K.C., & James, A.H. (2018). Diagnosis and Management of VTE in Pregnancy. *Clin Obstet Gynecol.* 61(2):206-218.
- Melmed S, Polonsky SK, Larsen PR, Kronenberg MH. *Williams Textbook of Endocrinology*, 12th Ed. Elsevier Philadelphia 2011, p. 820-823.
- Michael King, Yolande Green. (2002) *Pilates Workbook for Pregnancy: Illustrated Step-by-Step Matwork Techniques* Paperback. Berkeley, CA: Ulysses Press

- Midwifery 2008, 24(4): 390-8. 1.Midwinter A. Vomiting in pregnancy, practioner 1971; 206:743-50.
- Miniati I, Guiducci S, Mecacci F, et al. Pregnancy in systemic sclerosis. Rheumatology 2008;47:iii16-iii18.
- Moore, K. L., Persaud, T. N., & Torchia, M. G. (2013). *The Developing Human Clinically Oriented Embryology*. Philadelphia: Elsevier.
- Murray SS, McKinney ES. Foundations of Maternal-Newborn Nursing Part II Chapter 7 Physiologic Adaptations to Pregnancy 5th Ed. Saunders Elseviers 2006, p. 110-146.
- Murray SS, McKinney ES. Foundations of Maternal-Newborn Nursing Part II Chapter 8 Phychosocial Adaptations to Pregnancy 5th Ed. Saunders Elseviers 2006, p. 147-168.
- Mutlugüneş E, Mete S. Gebelikte Bulantı Kusma, Annelik Rolü ve Gebeliğin Kabulü Ara-sındaki İlişkisi. Cumhuriyet Hem Der 2013, 2(1):8-14.
- Nanna, M., & Stergiopoulos, K. (2014). Pregnancy complicated by valvular heart disease: an update. *Journal of the American Heart Association: Cardiovascular and Ce-rebrovascular Disease*, 3(3).
- Nazarpour S, Tehrani FR, Simbar M, Azizi F. Thyroid dysfunction and pregnancy outco-mes. Iran J Reprod Med 2015, 13(7): 387-96.
- Nelson JL, Ostensen M. Pregnancy and rheumatoid arthritis. Rheum Dis Clin North Am 1997;23:195-212.
- Niwa, K. (2018). Adult Congenital Heart Disease with Pregnancy. *Korean Circ J*. 48(4):251-276.
- O'Brien B, Evans M, White-McDonald E. Isolation from "being alive": coping with severe nausea and vomiting of pregnancy. Nurs Res 2002, 51(5): 302-8.
- On Altı Haftalık Hamilelik*. (2020, Şubat 24). Jinekoloji ve Gebelik: <http://www.jinekolojivegebelik.com/2011/12/16-haftalik-gebelik-hamilelik-goruntusu.html> adresinden alındı
- Onuncu Haftada Hamilelik*. (2020, Şubat 23). Jinekoloji ve Gebelik: <http://www.jinekolojivegebelik.com/2011/12/10-haftalik-gebelik-hamilelik-goruntusu.html> adre-sinden alındı
- Oskay ÜY. Hastanede yatak istirahatindeki yüksek riskli gebelerde ortaya çıkan sorunla-rın giderilmesinde hemşirenin rolünün belirlenmesi, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, 2001.
- Oskay, Ü.Y., & Şahin, N.H. (2003). Hafif preeklampsili gebelerin evde bakımı. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 13(50):95-103.
- Ostensen M, Khamashta M, Lockshin M, Parke A, Brucato A, Carp H, Doria A, Rai R, Meroni P, Cetin I, Derksen R, Branch W, RuizIraistorza G, Petri M, Shoenfeld Y, Tincani A. Anti-inflammatory and immunosuppressive drugs and reproduction. *Arthritis Res Ther* 2006; 8(3): 209
- Ostensen M, Villiger PM, Forger F. Interaction of pregnancy and autoimmune rheumatic diseases. *Autoimmunity Reviews* 2012;11:A437-A446.
- Ostensen M. How safe are the anti-rheumatic drugs during pregnancy. *Current Opinion in Pharmacology* 2013;13:1-6.
- Ostenson M, Andreoli L, Tincani A. Pregnancy related problems in rheumatic diseases, including the antiphospholipid syndrome. EULAR On-line Course on Rheumatic Diseases 2007-2013, Module No. 19(1-47).

- Otuz Altı Haftalık Hamilelik.* (2020, Şubat 24). Jinekoloji ve Gebelik: <http://www.jinekolojivegebelik.com/2011/12/36-haftalik-gebelik-hamilelik-goruntusu.html> adresinden alındı
- Otuz Haftalık Gebelik.* (2020, Şubat 24). Jinekoloji ve Gebelik: <http://www.jinekolojivegebelik.com/2011/12/30-haftalik-gebelik-hamilelik-goruntusu.html> adresinden alındı
- Öz, A. Ş. (2017). Genetik, Doğum Öncesi Gelişim ve Doğum. J. T. Smith içinde, *Early Childhood Development (A Multicultural Perspective)* (s. 64-85). Ankara: Pearson.
- Özyürek, A. (2018). Doğum Öncesi Gelişim. N. Aral, & F. Temel içinde, *Çocuk Gelişimi* (s. 34-55). Ankara: Hedef Yayıncılık.
- Planned Parenthood Federation of America, Inc. ("PPFA") 11.02.2020 tarihinde <https://www.plannedparenthood.org/learn/pregnancy> adresinden erişilmiştir
- Plasenta.* (2020, Şubat 24). Plasenta: <https://www.obezitehaber.com/plasenta-previa-be-begin-esinin-once-olmasi-nedir-zararli-mi/> adresinden alındı
- Pogue, R. E., Cavalcanti, D. P., Shanker, S., Andrade, R. V., Aguiar, L. R., de Carvalho, J. L., & Costa, F. F. (2018). Rare genetic diseases: update on diagnosis, treatment and online resources. *Drug discovery today*, 23(1), 187-195.
- Polden M, Mantle J. (1990). *Physiotherapy in Obstetrics and Gynaecology*. Oxford: Butterworth-Heinemann.
- Prevalence of maternal chronic diseases during pregnancy – a nationwide population based study from 1989 to 2013, Line Riis Jølving Jan Nielsen Ulrik Schiøler Kesmodel Rasmus Gaardskær Nielsen Signe Sparre Beck-Nielsen Bente Mertz Nørgård, First published: 25 August 2016 <https://doi.org/10.1111/aogs.13007> Citations: 10
- Quilliam S. Sex during pregnancy: yes, yes, yes!. *J Fam Plann Reprod Health Care*. 2010; 36(2): 97–98.
- Quinlan JD, Hill AD. Nausea and vomiting of pregnancy. *Am Fam Physician* 2003; 68(1): 121-8.
- Regitz-Zagrosek, V., Lundqvist, C.B., Borghi, C., Cifkova, R., Ferreira, R., Foidart, J.M. & et al.(2012). Gebelikte kardiyovasküler hastalıkların tedavisine ilişkin ESC kılavuzları. *Türk Kardiyol Dern Ars*. 40(1): 70-120.
- Ricci, S.S. (2009). *Essentials of Maternity, Newborn, and Women's Health Nursing*, Chapter 11. *Maternal Adaptation During Pregnancy*, 2nd Ed. Lippincott Williams and Wilkins, Philadelphia 263-287.
- Richardson P. (1990). Women's experiences of body change during normal pregnancy. *Matern Child Nurse Journal*. 19(2): 93-111.
- Roeder, H.A., Kuller, J.A., Barker, P.C., & James, A.H. (2011). Maternal valvular heart disease in pregnancy. *Obstet Gynecol Surv*. 66(9): 561-71.
- Rosen T,Veciana M,Miller HS, Stewart L, Rebarber A,Slotnic N: A randomised controlled trial of nerve stimulation for relief of Nausea and vomiting. *Obstet. Gynecol* 2003;102:129-35.
- Ruiz-Irastorza G, Khamshata MA. Lupus and Pregnancy: Ten questions and some answers. *Lupus* 2008 ; 17(5) 416-20
- Santrock, J. W. (2014). Yaşam Boyu Gelişim. G. Yüksel içinde, *Life Span Development*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Santrock, J. W. (2016). Doğum Öncesi Gelişim ve Doğum. G. Yüksel içinde, *Yaşam Boyu Gelişim, Gelişim Psikolojisi*. İstanbul: Nobel Yayınevi.
- Schmitt, J. W. (2018). Pregnancy and medicines. 10.02.2020 tarihinde
- Schmitt, J. W. (2018). Pregnancy. 10.02.2020 tarihinde
- Shaban MM, Kandil HO, Elshafei AH. Helicobacter pylori seropositivity in patients with hyperemesis gravidarum. Am J Med Sci 2014, 347: 101-5.
- Sherman PW, Flaxman SM. Nausea and vomiting of pregnancy in an evolutionary perspective. Am J Obstet Gynecol 2002, 186(5): 190-7.
- Silversides CK, Colman MJ. Chapter 2 Physiological Changes in Pregnancy. Ed: Oakley C., Warnes CA. Heart Disease in Pregnancy, 2nd Ed. Copyright © 2007 by Blackwell Publishing. 2007, p.6-17.
- Simpson, R.K., & Creehan, P.A. (2008). Cardiac Disease in Perinatal nursing. 3rd edition, Association of Women's Health, Obstetric and Neonatal Nurses (AWHONN), Lippincott William& Wilkins. ss.206-226.
- Smith, J. T. (2018). *Early Childhood Development A Multicultural Perspective*. Pearson.
- Snell LH , Haughey BP , Buck G , Marecki MA. Metabolic Crisis Hyperemesis gravidarum J Perinat Neonatal Nurs. 1998 Sep;12(2):26-37.
- Sobolewski A. Sexuality and Healthcare: A human dilemma. Ed. MV Morrissey, London, Mark Allen Publishing, 1998, 75-89.
- Song, FW., West. JE ve Lundy L. (2012). Women, pregnancy, and health information online: the making of informed patients and ideal mothers. Gende Society.
- Söylemez F, Başkol N. Hiperemesis gravidarumda tiroid fonksiyonları. Kadın Doğum Dergisi 1988; 3:215-8.
- Staubesand J (eds) Sobotta İnsan Anatomisi Atlası , 3 th ed. İstanbul: Beta Basın Yayın, 1990: cilt1:301
- Sucu M. Gebelikte bulantı kusması olan kadınların hastaneye yatış endikasyonunun belirlenmesinde puqe (pregnancy-unique quantification of emesis and nausea) skorlaması ile fizik muayene bulguları ve laboratuvar sonuçlarının karşılaştırılması. Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı. Uzmanlık Tezi, Adana: Çukurova Üniversitesi, 2009.
- Sun S, Qiu X, Zhou J. Clinical analysis of 65 cases of hyperemesis gravidarum with gestational transient thyrotoxicosis. J Obstet Gynaecol Res 2014, 40(6): 1567-72.
- Sydow KV. Sexuality during pregnancy and after childbirth: a metacontent analysis of 59 studies. J Psychosom Res. 1999;47(1):27-49
- Şahin, S. (2018). Çocuk Gelişimine Giriş. N. Aral, & F. Temel içinde, *Çocuk Gelişimi* (s. 16-31). Ankara: Hedef Yayıncılık.
- T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Kadın ve Üreme Sağlığı Daire Başkanlığı. Gebe bilgilendirme sınıfı eğitimci kitabı. Ankara, 2013.
- Talim, B. (2018). Doğum Öncesi Gelişim, Doğum ve Yenidoğan. F. Turan, & A. İ. Yükselen içinde, *Çocuk Gelişimi 1 Bebeklik Döneminde Gelişim* (s. 106-118). Ankara: Hedef Yayıncılık.
- Taşkın L. Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği. Onuncu baskı, Ankara, Sistem Ofset Matbaacılık, 2011, 19-105.
- Tepperberg J, Pettenati MJ, Rao PN, et al. Prenatal diagnosis using interphase fluorescence in situ hybridization (FISH): 2-year multi-center retrospective study and review of the literature. Prenat Diagn. 2001;21(4):293-301.

- The American College of Obstetricians and Gynecologists. *Hypertension in Pregnancy* (İnternette). Erişim.20.05.2018. <https://www.acog.org/~media/Task%20Force%20and%20Work%20Group%20Reports/public/HypertensioninPregnancy.pdf>
- Torgerson RR, Marnach ML, Bruce AJ, Rogers RS. Oral and vulvar changes in pregnancy. *Clin Dermatol.*, 2006; 24(2): 122-32.
- Troiano, N.H.(2015). Cardiomyopathy During Pregnancy. *The Journal of perinatal & neonatal nursing*, 29(3): 222-228.
- Uddenberg N, Nilsson A, Almgren P. Nausea in pregnancy: Psychological and psychosomatic aspects. *J Psychosom Res* 1971; 15: 269- 76.
- Uğur SD. Hiperemesis Gravidarum Tanısı Almış Gebelerle Sağlıklı Gebelerin Helicobacter Pylori Seropositivitesinin Ve İmmunolojik Belirteçlerinin Kıyaslanması Ve Perinatal Sonuçları 2005.(Uzmanlık Tezi) T.C. Sağlık Bakanlığı Dr. Lütfi Kırdar Kartal Eğitim Ve Araştırma Hastanesi 1.Kadın Hastalıkları Ve Doğum Kliniği
- Verberg MFG, Gillott DJ, Al-Fardan N, Grudzinskas JG. Hyperemesis Gravidarum, A Literature Review. *Hum Reprod Update* 2005, 11(5): 527-39.
- Vest, A.R., & Cho, L.S. (2014). Hypertension in pregnancy. *Current atherosclerosis reports*, 16(3): 395.
- Vest, R.A., Griffin, P.B., & Raymond, R.(2014). *Gebelik ve Kalp Damar Hastalıkları*. Hekimsoy V, çeviri editörü. İçinde *Kardiyovasküler Hastalıklar El Kitabı Türkçe*. Dördüncü baskı. Griffin PB, editör. Erol Ç, Atalar E, çeviri editör. Güneş Tıp Kitabevleri. ss.618-637.
- Ward LS, Hisley MS, Maternal- Child Nursing Care Optimizing Outcomes for Mothers, Children & Families Chapter 8: Physiological and Psychosocial Changes During Pregnancy. F.A. Davis Company. Phidelfia 2009, p.193-214.
- Ward, L.S., Hisley MS, Maternal- Child Nursing Care Optimizing Outcomes for Mothers, Children & Families Chapter 9: Prenatal Assessment. F.A. Davis Company. Phidelfia 2009, p.215-255.
- Warwick R, Williams PL(eds) Gray's Anatomy , 5 th ed. Edinburgh: Longman 1975:888-90.
- Westhoff-Bleck, M., Podewski, E., Hilfiker, A., & Hilfiker-Kleiner, D. (2013). Cardiovascular disorders in pregnancy: diagnosis and management. *Best Practice & Research Clinical Obstetrics & Gynaecology*, 27(6): 821-834.
- Wieacker, P., & Steinhard, J. (2010). The prenatal diagnosis of genetic diseases. *Deutsches Aertzblatt International*, 107(48), 857.
- Wills G, Forster D. Nausea and vomiting in pregnancy: what advice do midwives give?
- Windram, J.D., Colman, J.M., Wald, R.M., Udell, J.A., Siu, S.C., & Silversides, C.K. (2014). Valvular heart disease in pregnancy. *Best Practice & Research Clinical Obstetrics & Gynaecology*, 28(4): 507-518.
- Wirth, T., Parker, N., & Ylä-Herttua, S. (2013). History of gene therapy. *Gene*, 525(2), 162-169.
- Wood A. Second trimester hyperemesis gravidarum is associated with increased risk of preterm pre-eclampsia, placental abruption and small for gestational age birth. *Evid Based Nurs* 2014, 17(3):74.

- Yekenkunrıl D, Mete S. Gebelikte Bulantı Kusma, Evlilik Uyumu ve Eş İlişkisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. DEUHYOED 2012, 5 (3): 89-95.
- Yekenkunrıl D, Mete S. Gebelikte Bulantı Kusma, Evlilik Uyumu ve Eş İlişkisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. DEUHYOED 2012, 5 (3): 89-95
- Yılmaz E, Yılmaz Z, Çakmak B, Karslı MF, Gültekin İB, Doğan NG, Kara OF, Küçüközkan T. Nausea and Vomiting in Early Pregnancy of Adolescents: Relationship with Depressive Symptoms. J Pediatr Adolesc Gynecol 2016, 29(1): 65-8.
- Yirmi İki Haftalık Hamilelik.* (2020, Şubat 24). Jinekoloji ve Gebelik: <http://www.jinekolojivegebelik.com/2011/12/22-haftalik-gebelik-hamilelik-goruntusu.html> adresinden alındı.